

NORRLANDSTURER 2010

Dagfjärilar, trollsländor, humlor och däggdjur

24 juni – 9 juli och 20 – 31 juli 2010

Stefan Lithner

Asknätfjäril Munkhyttan 2010-06-25

Foto Stefan Lithner

Resan företogs i bil med början i Karlshamn c:a klockan 05 den 24 juni.

Redan efter c:a 3½mils körning fann jag anledning att göra första noteringen, då en älg, ett fjolårsdjur spatserade över väg 29 ungefär mitt för byn Långasjömåla.

Första planerade anhalten gjordes vid Alvastra Klosterruindammar (6464290, 1432730). Målarten för detta stopp var griptångsflickslända som rapporterats här ett antal gånger. Det tog en god stund att hitta dem där de satt på strån i tät kaveldun. En hane med griptång avgjorde arttillhörigheten, men ytterligare tre väsentligen likadana, således rimligen honor hittades också.

Ytterligare sländor värda att nämna som visade sig här var metalltrollslända, och en hane av nordisk kärrtrollslända. Större rödögon-, ljus- och mörk lyrflickslända fanns också här.

Nästa anhalt var Getå (6505120, 1527860). Normalt har fetörtsblåvingen avslutat sin flygning ganska långt innan 24 juni, men då detta år inte varit normalt och lokalen låg nära nog på vägen stannade jag till även här. Till min förvåning lyfte en hona av arten mellan spåren,

fladdrade bort mellan spåren och tappades bort mellan spåren, men var detta till trots därefter spårlöst försvunnen. Utöver fetörtsblåvinge kan även nämnas tosteblåvinge från denna lokal.

Framåt aftonen anlände jag till Munkhyttans naturreservat (6609668, 1462032). Ett par timmars fjärilsletande innan det blev för svalt gav bl.a. väddnätfjäril, midsommarblåvinge och en lite grupp vitvingar som trätte. Dessa fotograferades, fångades, studerades och släpptes därefter. De gräddvita benen, formen på hannens svarta hörnfläck, och möjligen också de svarta kilformade fläckarna ytterst längre ner på framvingen pekar snarast åt att det rörde sig om ängsvitvingar.

Jag stannade där under natten.

25/6

Morgonen den 25 återupptogs fjärilssöken. Omkring klockan 07:15 hördes ett lodjur ropa bara omkring 75, max 100 meter ifrån mig. Det föreföll som om lodjuret markerade irritation över min närvaro, då det ropade ytterligare fyra eller fem gånger under någon eller ett par minuters tid. Även en nötkråka markerade sin närvaro.

Vid åttatiden midsommaraftonens morgon kom en personbil i god fart längs grusvägen för att nästan tvärbromsa och stanna alldeles intill mig. Två fjärilsentusiaster från Varberg, Stefan Munck och Anders Olausson hade oannonserat anslutit sig.

Tillsammans lyckades vi finna asknätfjäril, väddnätfjäril, smultronvisslare, violett blåvinge något längre söderut (6608413, 1462006). Ytterligare ett stopp i västligaste delen av reservatet (6609956, 1461132) gav ytterligare två asknätfjärilar, men även svartfläckig glansmygare två sotnätfjärilar och en vitgräsfjäril.

Då även lokalen för veronikanätfjäril utanför Falköping låg längs vägen mot Norrland gjorde vi gemensamt ett sök här. Som följd av att solen inte sken då vi anlände fann vi istället veronikanätfjäril sittande helt öppet i nästan meterhög vegetation.

Veronikanätfjäril Fagersta 2010-06-25

Foto Stefan Lithner

Vi fann två exemplar som vilade tämligen väl exponerade. Ytterligare arter på lokalen var skogsnätfjäril, ängs-, silver- och brun blåvinge, samt några vitvingar, vilka vi tycker bäst överensstämmer med skogsvitvinge.

Vi for gemensamt vidare till Bormossen, belägen nära orten Flängen utanför Norberg (6663241, 1501002). Redan innan vi steg ur bilarna såg vi de första svavelgula höfjärilarna. Väl ute på myren sågs många individer av arten. Antalet individer uppskattades till fler än 25. Under drygt en timmas besök räknade vi gemensamt in tre arter pärlemorfjärilar; myr- 3, prydlig- 5 och svartringlad- 1. Kanske främsta skälet till vårt besök var uppgiften om att tallgräsfjäril nyligen observerats här. Åtminstone tre sådana fann vi. Myren bjöd även på en hane av nordisk kärtrrollslända. Då jag lämnade lokalen visade sig en makaonfjäril utmed den större grusvägen.

Jag fortsatte sedan till lokalen Vinarn (6663241, 6663241) belägen några km SSV om Smedjebacken. Målarten här var brun gräsfjäril vilken jag hittade flera exemplar av. Även svavelgul höfjäril flög här.

Ett löfte jag avgivet tidigare under våren ledde mig till midsommarfirande hos Bror och Britta Wallbom i Sifferbo. En celebritet upplevdes här i form av Arran Single malt, Ex sherry hogshead, Bottled for Bror Wallbom 20/7 2009.

26/6

Väderprognosen var inte till min fördel. Jag tog kontakt med Lars Bergendorf, Hälsingborg som befann sig vid upplandskusten tillsammans med Jan Bengtsson, även han från Hälsingborg, för att stämma av tidpunkt för träff vid Grinduga Fjärilsvägen. Strax efter 08.30 lämnade jag Sifferbo och anlände till Grinduga Fjärilsvägen strax efter klockan 10. Ungefär då vi träffades bröt solen igenom. Vi studerade gemensamt fjärilar här fram till strax efter klockan 13 då Bergendorf och Bentsson styrde kosan mot Sundsvall. Under passet fann vi 18 arter dagfjärilar. Bland dessa fanns den ena av våra målarter kattunvisslaren. Därutöver kan nämnas klöver-, ängs-, hed-, midsommar- brun- och violett blåvinge, skogs- och sotnätfjärilar, sannolika ängs och sannolika skogsvitvingar samt åtskilliga mera tveksamma individer av detta släkte, säsongens första älggräs- och ängspärlemorfjärilar för åtminstone min del, makaonfjäril vid ett par tillfällen och åtskilliga hagtornsfjärilar.

Sedan Bergendorf fortsatt gick jag ännu en gång längs Fjärilsvägen och gjorde därtill avstickare från grusvägen. Jag fann då ytterligare c:a 10 sotnätfjärilar, brunfläckig pärlemorfjäril, svartfläckig glansmygare, vitgräsfjärilar och en humlelik dagsvärmare. Jag lämnade området klockan 16:30.

Då ett område innefattande NV Hälsingland, Ö Dalarna och Ö Härjedalen hyser ett litet bestånd av järv, och därtill hyggligt med björn, avsåg jag att söka dessa djur genom att under natten färdas längs mindre vägar i detta område. Jag påbörjade färden vid 23-tiden. Vägarna var små och ensliga. Några av de byar jag nådde eller passerade var Letsbo, Finnerby, Tevansjö, Ramsjö, Östavall, Albybyn, Västisveden, Strångsund, Stugusjöarna och Bräcke. Nattens sök gav endast ett däggdjur, en rödräv, och två fåglar; tjäder och lavskrika.

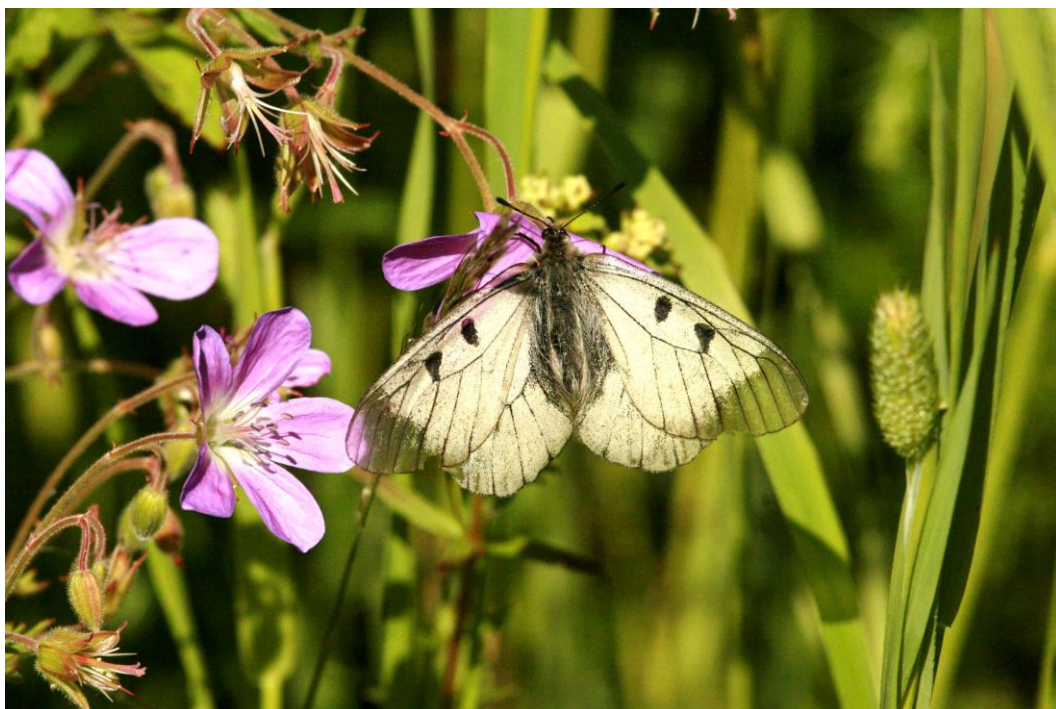
27/6

Morgonen var kall och föga solig. Vid 8-tiden besökte jag ett grustag vid Jämtkrogen (6948626, 1490594) där jag 2008 funnit bl.a. berggräsfjärilar. De fanns här även i år.

Omkring en halvtimme senare hade solen så smått börjat värma södra sidan av väg E14 (6948988, 1490770). Det tog en stund innan fjärilarna blev medgörliga. Efter en stund kände jag igen mig; violett guldvinge (hona), skogsvisslare, ängs- och brun blåvinge och ett par pärlemorfjärilar som förblev obestämda. Här fanns också ett par humlor jag inte tidigare stiftat bekantskap med, dels den prydliga taigahumlan och dels en jordhumla som såvitt jag kunde bedöma var en drottning av skogsjordhumlan.

Vid lunch ringde jag Lars Bergendorf som försökt hitta mnemosynefjäril utanför Sundsvall. Sol och vind hade inte gynnat honom och hans följeslagare Janne, varför de inte sett mer än någon enstaka dagfjäril, ingen mnemosynefjäril. De begav sig nu mot Skellefteå.

Jag anlände till Söråker omkring klockan 13. Solen hade då brutit igenom molnen. Jag vandrade längs stigarna bakom skolan (skyddad lokal). Åtskilliga stora vita fjärilar sågs i området. De var ganska duktiga på att dra iväg. Det tog därför en god stund innan jag lyckades konstatera att åtskilliga av dem var just mnemosynefjärilar. Jag lyckades konstatera att det fanns minst sex, men troligen tio exemplar, av vilka åtminstone två var honor. Ett lite udda fynd på lokalen utgjorde en hona kålfjäril. Därutöver kan kanske även nämnas en dagsvärmare som visade sig klättrande och exponerande sig på ett sådant sätt att det krävde litteratur av ett slag jag inte hade med mig för att säkerställa arten: svävflugelik dagsvärmare. På lokalen fanns även vitvingar, ängs- och bruna blåvingar. Jag åkte därefter till Skellefteå, övernattade på lämplig lokal i stadens utkant.

Mnemosynefjäril Söråker 2010-06-27

Foto Stefan Lithner

28/6

Dagen inleddes med ett par timmars sök efter insekter på till synes lämpliga lokaler i utkanten av Skellefteå, vilket inte gav någon anmärkningsvärt art.

Vid niotiden mötte jag upp med Lars Bergendorf och Jan Bengtsson. Vi begav oss till Stormyran, Dalkarlsleden just utanför Skellefteå (7195538, 1743139). Lokalen var känd för gulringad- och tallgräsfjäril men även ett par attraktiva pärlemorfjärilar. Vi fann efter lite

letande en gulringad gräsfjäril, medan tallgräsfjärilen var talrik. Även svartringlad pärlemorfjäril, svavelgul höfjäril, violett blåvinge och en myrtrollslända hanne sågs här.

Vi styrde sedan kosan mot Jokkmokk och möttes vid Ramsakbäcken där väg mot Messaure 28 lämnar väg 45, ungefär klockan 15:15. En vandring utmed järnvägsspåret och intilliggande myrmark (7400398, 1677943) gav eftertraktade arter som myrvisslare, gulfläckig glanssmygare, myrgräsfjäril, men också flera grönsnabbvingar, tosteblåvingar och svavelgul höfjäril.

Vi skildes åt klockan 18. Jag stannade där.

Till min stora förvåning passerade en rälsbuss omkring klockan 21 på dessa föga använda och därför kraftigt roströda rälsen. Även vegetationen runt och mellan spåren talade emot att banan fortfarande trafikerades.

29/7

Jag började med att leta smågnagare och näbbmöss, dock utan framgång.

Mellan klockan 07:30 och 09:00 letade jag kring Ligga Hållplats, en sedan länge nedlagd och därför vemodigt förfallen sådan. Klockan 08:04 passerade ännu en rälsbuss.

Bland dagfjärilar märks här särskilt gulfläckig glanssmygare, men även tosteblåvinge, grönsnabbvinge, svavelgul höfjäril rapsfjäril och åtskilliga aurorafjäril visade sig här.

Klockan nio träffade jag åter Lars och Janne. Vi besökte åter myrmarken öster om järnvägsspåret. Denna gång gjorde vi ett lite större sök. Nya dagfjärilar för lokalen blev endast tallgräsfjäril, i flera exemplar. Här fanns också myrtrollslända och en del humlor av vilka en drottning av rallarjordhumla glädde mest.

Vädret var oss inte nådigt varför vi lämnade lokalen omkring klockan elva.

Omkring klockan 12:15 nådde vi Luspebryggan där Frejas pärlemorfjäril var målarten. Vädret var inte gott för fjärilsstudier varför vi förflyttade oss en del i området i väntan på bättre väder.

Enligt BMS-larm hade dvärgsparv hörts sjunga från Luspebryggans Hållplats under flera nätter, företrädesvis mellan 01:30 och 03. Då vi sakta rullade den gamla och numera ganska igenväxta materialvägen ut mot träbron över jokken lyfte en dvärgsparv omkring en meter framför bilen.

Väl ute i öppningen mellan materialvägen och Stora Lulevatten, omedelbart söder om bron (7443147, 1673698) gjorde vi en liten rundvandring på den örtrika men ännu inte igenväxta gräsmarken och fann i smörbollar bl.a. svartfläckig glanssmygare och större frågeteckenbock. Regnet gjorde uppehåll, men solen ville inte medverka. Vi lämnade därför området omkring klockan 16.

Då vi nådde Kiruna var det fortfarande mulet men vädret såg inte helt hopplöst ut varför vi åkte ut till Krokvik (7588420, 1633450), närmast för att orientera oss i området. Vädret var inte lämpligt för fjärilsstudier. Vi återvände till Kiruna. Övernattning skedde på vandrarhem.

30/7

Det dröjde ända till omkring klockan 14 innan vi kunde börja hoppas på att molntäcket skulle spricka upp. Då himlen ljusnade i nordväst bestämde vi oss för att återvända till Krokvik för att se hur vädret såg ut på plats. Väl framme fick vi sol under ett par timmar. Myren gav då ganska omgående några myrvisslare och några Frejas- och Friggas pärlemorfjärilar. Då Disas gräsfjäril också var rapporterad härifrån, fortsatte vi vårt letande. Efter ytterligare omkring en

timmas letande fann vi ett exemplar, och en stund senare ytterligare ett. Därefter blev vädret åter ogynnsamt. Vi återvände till Kiruna.

1/7

Det var vår ambition att titta på ytterligare lokaler kring Kiruna, men vädret inbjöd inte till detta. Vi fortsatte mitt på dagen till Abisko, där Lars hade boka rum för några nätter. På eftermiddagen tittade solen fram en liten stund. Vi utnyttjade genast situationen och gick till en sluttande myr knappt två kilometer söderut längs Kungsleden (7585976, 1621971). Här fann vi de första egentliga fjällfjärilarna, två fjällhöfjärilar men åtminstone sex fjällgräsfjärilar.

Under den fortsatta vandringen skymtade jag en näbbmus som under ett kort ögonblick visade sig intill spången över myren intill Njágajärvi (7586733, 1622494). Djurets storlek och kandidaters utbredning lämnar bara vanlig näbbmus kvar som möjligt alternativ till bestämning.

Vi besökte också ett par lokaler helt nära nämnda myr belägna utmed Kungsleden i hopp om att hitta någon bäckpärlormfjäril. Solen visade sig inte länge. Vi gav upp försöken efter en liten stund, då vi såg att solen inte verkade återkomma inom den närmaste tiden.

Då väderprognosen enligt www.yr.no verkade som mest lovande för följande dag under kommande vecka, bokade vi helikopterflyg till och från Borrasiatjåkka, beläget på norra sidan av Torneträsk.

2/7

Vi träffades på helikopterbanan strax före klockan nio, gjorde upp planerna för dagen och flög till Borrasiatjåkka strax före klockan tio. Vi lät oss ner på toppen och vandrade därifrån till södra sluttningen av toppen. Ytterligare fjärlsskådare och även håvmästare infann sig vid den slänt på södra sidan där högnordisk pärlormfjäril observerats flest gånger under de senaste åren.

Omkring klockan 09:30 kom en ensam pärlormfjäril flygande med rasande fart på mellan en halv och tre meters höjd över en svacka i fjällsluttningen och försvann utom synhåll bortanför närbelägna fjällknausar på kanske tio sekunder. Av de fjärilar jag sett tidigare var denna mest lik en Friggas pärlormfjäril.

En av de intressenter som anslutit sig vid lokalen, hade under sju år varit på samma plats och fångat högnordisk pärlormfjäril bl.a. just i denna svacka. Han hade idag suttit något 50-tal meter ifrån mig, något högre upp. Han hade också sett denna fjäril. Han kände sig så gott som säker på att detta var en högnordisk pärlormfjäril. Utseendet var riktigt. Friggas pärlormfjäril har aldrig påträffats så nära toppen, Ingen annan fjäril med detta utseende finns till närmelsevis så nära toppen. Han såg högnordisk pärlormfjäril i just denna svacka senast i fjor. Ingen annan pärlormfjäril flyger så snabbt och på detta sätt.

Från det att vi släpptes av helikoptern och till klockan 17 hittades inte en enda ytterligare dagfjäril. Min medobservatör berättade att han anlät till fjället två dagar tidigare och inte sett någon pärlormfjäril. Däremot hade han träffat tre danska håvmästare som tillbringat tre dagar på fjället med ambitionen att samla just högnordisk pärlormfjäril.

Utöver denna fjäril fanns en del humlor. Mest gladde mig tundrahumla. Endast ett exemplar lät sig exponeras under sådana omständigheter att jag kände igen den. Alphumla, lapphumla och fjällhumla såg jag flera individer av.

Alphumla Borrasiatjåkka 2010-07-02

Foto Stefan Lithner

3/7

Under den 3/7 var vädret ogynnsamt för fjärilsstudier under stora delar av dagen. Jag gav mig från Björkliden ut mot Kratersjön (7595135, 1615917) belägen c:a 3 km från Björkliden Hotell vid lunchtid. Omkring klockan 15 var jag på väg tillbaka mot Björkliden, halvvägs mellan sjön och hotellet. Då bröt solen igenom molntäcket. Jag återvände till Kratersjön och den närbelägna kraftledningsgatan, även denna känd för att hysa de högfjällsarter jag sökte. Jag återvände dit i solsken. Under c:a en timma fann jag flera fjällhöfjärilar, en högnordisk blåvinge, en blomvisslare och en violettekantad guldvinge, några fjäll-, lapp-, åker-, och ljusa jordhumlor. Solen doldes därefter åter av moln och regn föll.

4/7

Denna dag lämpade sig inte för insektsstudier.

5/7

Vädret var olämpligt för insektsstudier fram till omkring klockan tio. Lars Bergendof, Jan Bengtsson och jag begav oss då åter ut på tidigare nämnda myr c:a 2 km söderut längs Kungleden. Några fjällhöfjärilar, fjällgräsfjärilar, berg-, fjäll-, åker- och ljus jordhumla hittades. Solen doldes därefter åter av moln och regn föll.

Omkring klockan 19 var jag i färd med att fotografera berghumla på P-platsen till Abisko Turist hållplats då solen åter visade sig. Jag begav mig söderut längs Kungleden och stannade framför allt där biotopen för bäckpärlemorfjäril tycktes mig god. Jag gjorde ett antal stopp. C:a 2 – 300 meter norr om Bron över Ballinjåkka (7583869, 1621367) fann jag ett enda exemplar. Fjällgräsfjäril och berghumla fanns även denna kväll på ovan nämnda myr.

6/7

Vädret hade förutspått bli bra för fjärilsstudier. Vi tog liften upp på Njulla. Ganska omgående visade det sig att åtminstone fjällhöfjärilen hade kläckt i stort antal. Även ett antal

Frejas pärlemorfjärilar visade sig här. Enda dagfjäril jag såg som jag inte sett tidigare under resan var en fjällbastardsvärmare. Lars Bergendorf fann ytterligare ett exemplar av denna art. På fjället sågs fjällripa med kycklingar och ett par fjällabbar. Från linbanan ner från Njulla sågs bl.a. en höna av dalripa med kycklingar och en gråsiding som kilade på stigen under linbanan.

7/7

En ökentrupetare hittades vid Ottenby Öland under gårdagen. Då det visade sig att denna sågs även idag och vädret inte inbjöd till insektsstudier där jag befann mig åkte jag söderut med ambitionen att vara vid Ottenby under morgondagen om fågeln visade sig vara kvar även då. Jag insåg att jag inte hade möjlighet att hinna dit under den 7/7, men om jag befann mig ett gott stycke ner i Sverige på morgonen den 8/7 skulle jag kunna köra ner under dagen. Eftersom ökentrupetare är en nattsträckare var chanserna goda att den skulle vara kvar resten av dagen om den visade sig vara kvar på morgonen. Jag lämnade Abisko omkring klockan nio och rullade i måttlig takt söderut.

Omkring tre mil sydost om Gällivare saktade jag in för att göra en kortare paus. Jag fick då syn på ett litet djur i vägkanten ivrigt engagerad med att tugga i sig något. Innan jag hann stanna helt sprang djuret ut i dikesrenen. Jag hade aldrig tidigare sett en lappnäbbmus och visste inte hur lätt detta djur brukar vara att känna igen. Detta utomordentligt lilla djur visade dock en tydlig tofs i slutet av svansen (Jag har sett många dvärgnäbbmöss) och demarkationslinjen mellan mörkt och ljus på djurets sida var distinkt och således helt olik sidan av en dvärgnäbbmus.

Då sandhumla enligt Artportalen setts vid kusten utanför Kallax åkte jag till Kallax hamn för att leta efter arten här. Jag fann här ingenting märkligt och lämnade lokalen strax före klockan 18.

Då det ingick i min ursprungliga resplan att även åka till Funäsdalen i hopp om att finna fjällvickerblåvinge, fjällpärlemorfjäril, stormhatt- och tjuvhumla avsåg jag åka till Sundsvall innan jag vilade.

8/7

Jag vaknade omkring klockan 05:30 av BMS-meddelande som berättade att ökentrupetaren fortfarande var kvar vid Ottenby. Jag satte mig snart i rullning och anlände till Ottenby strax före klockan 16. Väl uppe i Långe Jan fanns ett tiotal skådare som letat efter fågeln sedan den setts ca 2 timmar tidigare. Efter omkring en timma såg jag en skymt av en liten finkfågel som tillsammans med en hane och en hona eller ungfågel av hämpling lyfter och flyger runt en duska av mållor. Det enda jag hann uppfatta var att den var av ungefär samma storlek som hämplingarna, men lite annorlunda i formen. Den var i allt väsentligt sandfärgad, men hade en rosa ton på ryggsidan och gav ett rosa intryck i vingarna.

Nedteckat på papper ser dessa detaljer tämligen entydiga ut, men då jag dels inte sett en ökentrupetare på åtminstone 30 år, dels såg den väldigt kort tid, och dessutom ingen annan bland de närvarande tycktes reagera på aktuella fågel kände jag behov av att åtminstone konsultera litteraturen, och kanske ännu hellre få se bra bilder av fågeln. Bilder i tillgänglig litteratur, Fågelguiden kändes inte fel men heller inte helt övertygande.

Övernattning inbjöds jag till hos Anders och Liselotte Waldenström i Sandby.

9/7

Jag återvände tidigt nästa morgon till Ottenby i hopp om att få se ökentrupetaren. Detta lyckades ej. Däremot bjöds jag på en fin observation av en adult isländsk rödspov.

Då jag gjorde paus i Hulterstad hittade Christian Cederroth, Segerstad mig. Han berättade entusiastiskt om att den kärnsabellilja *Gladiolus palustris* som upptäckts på vägrenen till nedfarten till Segerstads Fyr något år tidigare nu blivit artbestämd och dessutom just stod i sin praktfullaste blom. Jag åkte dit och studerade den.

Omkring 13:40 stannade jag till vid Möckelmossen och gjorde ett litet sök. Jag fann ganska snart en fräsch svartfläckig blåvinge, men därutöver inget anmärkningsvärt. Jag fortsatte till Tävelsrumsåsen. Första spännande arterna jag konstaterade var allmän bastardsvärmare och stensnylthumla. Efter bara en liten stunds letande träffade jag Rolf Norberg, Umeå och en liten stund senare också Martin och Victor Tjernberg, Uppland. Med gemensamma krafter lyckades vi hitta busk- och almsnabbvingar och ett 30-tal silverstreckade pärlmorfjärilar.

Därefter fortsatte jag till Jordtorpsåsen. Här fann jag tre arter bastardsvärmare och tre arter blåvingar; ljung-, hed- och väppling-. En smula förvånad blev jag över att jag inte fann någon puktörneblåvinge även här.

Natten tillbringade jag åter hos Waldenströms, dock mellan 10:30 och 04 ute på gräsmattan tillsammans med Janis von Heyking som fångade nattfjärilar med lampa. Omkring 120 arter identifierades och fotograferades. Mest notervärda blev hieroglyphpraktmal *Bisigna procerella* som inte tycks vara anträffad på Öland tidigare.

Hieroglyphpraktmal Sandby 2010-07-10 kl 00: 53

Foto Stefan Lithner

10/7

På förmiddagen åkte jag till trakten av Dalhem, ett par mil från Gamleby (skyddad lokal). Här fann jag gott om bastardsvärmare. Dagen var het varför bastardsvärmarna var livliga och därför svåra att hålla räkning på. Jag fann åtminstone tre, men troligen fem och kanske sex smalsprötad bastardsvärmare, åtminstone sex liten bastardsvärmare och några bredbrämad bastardsvärmare. Kronärtsblåvinge fann jag två hannar av och ljunghedblåvinge fanns det gott om. Av dem jag tittade närmare på var samtliga ljunghedblåvingar.

Nästa anhalt blev Kallvik belägen intill Loftahammar. När jag var på en lämplig lokal för apollofjäril 2008, var det en snabb affär att hitta arten igen. Jag fann tre apollofjärilar, en hagtornsfjäril och några gräsfjärilar. Jag var klar här klockan 15:30.

Apollofjäril Loftahammar 2010-07-10

Foto Stefan Lithner

Vägen till Bjärka-Säby och därgräsfjäril gick mellan Åtvidaberg och Bjärka-Säby delvis på riktigt små vägar. Min avsikt var att denna gång besöka Skeda Udde när jag aldrig varit på denna lokal förut, men då jag kom fram till järnvägs korsningen strax söder om Bjärka-Säby och kände igen avfarten upp till Göttorps Storäng, och klockan närmade sig 17, beslöt jag mig för att åka till storängen istället. Jag anlände till det med skylt utmärkta reservatet (6462142, 1497596) ungefär klockan 17:15. Denna dunge är tämligen liten. De första två därgräsfjärilarna såg jag efter c:a en kvart. Jag fann ytterligare tre individer. Ingen av dem var dock villiga att låta sig fotograferas.

Därefter åkte jag till Djursholm och Östnora för att övernatta men också närvara vid, och samtidigt avnjuta en släkthögtid.

12/7

På grund av en liten men väl förståelig malör i Sandby på Öland fann jag för lämpligt att åka tillbaka till Karlshamn via väg E22 och Sandby. Denna malör förlängde dock endast körsträckan med c:a 5 mil. Övernattning i Sandby skedde som tidigare.

13/7

Jag lämnade Waldenströms och stannade åter vid Tävelsrumsåsen strax före klockan 07. Insekterna hade så smått börjat vakna. Fram till klockan kvart i tio fann jag endast nio arter dagfjärilar. Almsnabbvingen återsåg jag, men mest fantastiskt var det stora antalet silverstreckad pärlemorfjäril som hade ansamlats i två bestånd av åkertistel möjligen 20 -25 m lång som längst och 10 -15 meter bred som bredast, fanns i vissa kubikmeter omkring 20 exemplar. Då vissa kubikmeter kunde innehålla ett tjugotal fjärilar inser man lätt att totala antalet knappast var möjligt att uppskatta. Jag gjorde den mycket blygsamma noteringen för arten: ”Åtminstone 275 exemplar.” Något liknande har jag aldrig sett i Sverige!

I dessa båda bestånd uppehöll sig också ett stort antal fläckig blombock. Även deras antal var förs stort för att räkna. Jag uppskattade antalet till c:a 50 exemplar, men även i detta fall kan antalet ha varit kraftigt underskattat.

Jag for därefter till Bejershamn i hopp om att återse fönstervingespinnaren, och helst också fotografera den, vilket jag inte lyckats med tidigare. Det tog ungefär 15 minuter att hitta en sådan, men återigen fann jag den inte förrän den tog till vingarna och lyckades inte följa den tills den satte sig. Fortsatt eftersök gav ännu en observation av samma slag. Inte heller denna gång lyckades jag få någon bild på arten.

Vid 16-tiden var jag åter i Karlshamn.

15/7

Jag kopplade upp mig på Artportalen Svalan och tittade på bilder av ökentrumpetare. Den fantastiska bilden tagen av Bengt Larsson den 7/7 var mitt i prick! Bilden är fantastisk dels därför att den tekniskt krävt väldigt följsamhet att lyckas ta en sådan bild, men var fantastisk för min del, när den visade exakt vad jag hade sett!

20/7

Strax före klockan 05 gav jag mig åter norrut. Ungefär på samma plats som jag vid förra resans början fann en älg, fann jag denna gång omkring kvart över fem en stor brun fjäril med vita ”band” på vingens ovansida. Jag tyckte mig genast känna igen den som en aspfjäril, men då obsen inte var lika god som den jag gjorde av aspfjäril den 19/6, och det under tiden 10 – 20 juli till Artportalen rapporterats sex exemplar i Småland, tre exemplar i Blekinge, fyra exemplar i Halland och åtskilliga exemplar i dessa landskap den närmaste tiden därefter av sälgskimmerfjäril, så kanske jag kan ha tagit fel. Omgivningen tycks visserligen vara avsevärt mer lämpad för aspfjäril än för sälgskimmerfjäril, men med flyttande fjärilar är det sårare att veta.

Klockan 13:30 var jag framme vid Grinduga Fjärilsvägen. Mest eftertraktad var turkos blåvinge. Det tog tid. Jag lyckades inte hitta den förrän i borte nordvästra delen av Fjärilsvägen, utmed en skogsväg som löper vinkelrät ifrån själva Fjärilsvägen. För övrigt fann jag ängs-, silver-, violett-, midsommar- och ljungblåvingar här. Ett par stycken kattunvisslare fanns fortfarande kvar och ett par stycken skogsgräsfjäril förvånade mig. Liten bastardsvärmare, silverstreckad-, skogs-, älggräs- och brunfläckig pärlemorfjäril och troliga skogsvitvingar fanns i åtminstone några exemplar. Vitgräsfjärilen var tämligen väl representerad. Av mosaiktrollsländor såg jag endast blågrön- och brun- och därtill tegelröd- och blodröd ängstrollsländor. Gulröd blombock och tegelbock noterades också.

Klockan 17.15 lämnade jag området och fortsatte norrut.

Sov några mil söder om Sundsvall.

21/7

Nådde Abisko Turist vid 18-tiden där Lennart Segerbäck, Alf Porenus Dalby och Finn Skovgaard Köpenhamn väntade mig och dessutom bjöd på logi i vandrarhemmet. De hade åkt tåg från Skåne. Aftonen ägnades åt att stämna av de gångna dygnens resultat.

22/7

Vädret var inte lämpat för insektsstudier. Segerbäck, Porenus och Skovgaard besökte fjällen i botaniskt syfte.

Vi anlände till Bergfors (7567318, 1664978) i hällregn, avvaktade det mest intensiva nedfallet men gav oss ut så snart regnet var något mindre intensivt. Mållart här var venhavre *Trisetum subalpestre* vilken jag såg här i juli 1986. Vi sökte på den plats jag sett stråna 1986 och vi sökte på de platser arten rapporterats till Artportalen 2008, samtliga belägna på norra sidan utan att finna något exemplar. Jag fann så småningom ett enda strå av arten på jockens södra sida. Då sällskapet församlat tog sig genom vegetationen till växtplatsen råkade förste man trampa på en gnagare, vilket upptäcktes av andre man, Djuret lyftes upp och studerades. Inledningsvis misstänktes mellansork. Detta visade sig omsider vara felaktigt. Djuret var en gråsidning.

Venhavre Bergfors 2010-07-22

gråsidning Bergfors 2010-07-22

Foton Stefan Lithner

23/7

Vädret var ogynnsamt; regn, 18 m/s och +3 grader.

Först fram på eftermiddagen lyckades någon av oss få syn på någon fjäril. Det var Lennart Segerbäck som sett en liten brun fjäril på stenar alldeles i kanten av Abiskojärka (7586024, 1621845). Efter en stunds letande lyckades jag stöta den i strandkanten. Det visade sig vara en fjällsilversmygare. Därutöver sågs endast några vanligare humlor.

Ett av resans mål var att komma upp på ryggen av Nissuntjärnu för att där söka efter raggdraba, men samtidigt även titta på fjällvallmo, polarstjärnblomma med mera. Snö hade lagt sig på Nissuntjärnus grusås och lyste vit från Abisko. Biologiansvarig på Abisko Naturum, biolog och infödd norrbottning uppgav att då fjället ser ut på detta sätt så ligger det mellan två och fem centimeter snö där, och det borde vara ett par grader under noll. En gissning indikerade att snön nog inte skulle vara borta förrän i bästa fall ett par timmar in på eftermiddagen följande dag.

24/7

Nissuntjärnu låg fortfarande vitt, men vädret lovade gott. Vi begav oss upp på Njulla med hjälp av linbanan. Fjärilarna var inte många. På Njullas östra eller möjligen nordöstra slutning (7589000, 1619767) fann jag tre fjällhöfjärilar och en lappnätfjäril och polarhumla. Här visade sig också en fjälllämmel då den kilade mellan några stenar och försvann.

På fjällets södra sida något nedanför toppen (7589110, 1619045) lyfte en fjäril som såg ut att vara en dvärgpärlemorfjäril. Något 100-tal meter längre åt väster såg jag en dvärgpärlemorfjäril flyga runt och sätta sig på en sten, men vara försvunnen då jag kom fram till stenen. Detta exemplar föreföll vara något mörkare än det första djuret varför jag misstänker att det var två djur.

I ett litet stenkummel sågs ännu en fjälllämmel, och något hundratal meter längre ner fanns ytterligare några fjällhöfjärilar.

Senare på eftermiddagen/kvällen såg jag mellan husen i Abisko Turist ännu en gråsidning korsa en av grusvägarna..

25/7

Lennart, Alf och Finn lämnade Abisko med tåg vid lunchtid.

Min andra stora satsning var att gå in till Davvajaure i Tavvavuoma i hopp om att hitta tundratrollslända. Jag hade före avfärd pratat med Christer Bergendorff från Sölvesborg i hopp om att lyckas samordna vandrigen in dit. Under gårdagen hade Christer ringt mig och berättat att vädret såg ut att spricka upp varför han forcerade resan till lapplägret norr om Pulsajärvi, beläget c:a 6 mil nordväst om Övre Soppero. Då vädret genomgående var svårflörtat och Christer bara hade en vecka till sitt förfogande beslöt han att gå in snarast. Hans erbjöd sig att höra av sig då han kom ut från Tavvavuoma då telefonteckning inte sträckte sig så långt. Han ringde senare och berättade att han åter kommit ut utan att nå ända till de små gölar han haft för avsikt att besöka väster om Davvajaure, och att det nu regnade. Vi enades om att höra av oss om vädret skulle bli gynnsamt. I väntan härpå började jag i maklig takt rulla mot kusten.

Naturguiden på Abisko Naturum hade vänligen försett mig med tips på personer som arbetade med mårhund. Jag ringde fem nummer och fick tillfälle att prata med två av personerna. Den samlade informationen indikerade att chansen att lyckas leta upp en mårhund bedömdes som mycket liten, men bedömdes vara störst från området kring där vägen från väg E4 löper ner till Seskarö, och längs denna väg ner till Seskarö och de småvägar som löper från denna väg. Min plan var att åka långsamt på dessa vägar mellan klockan c:a 22 och 03.

Jag gjorde så och fann endast fyra katter och en hund.

26/7

Redan tidigt tittade jag på humlor i Seskarö by (7315558, 1863720). Mest spännande var nordjordhumla och lappsnylthumla. Därutöver fanns även de vanligare humlorna hus-, åker- ängs- och trädgårdshumlor.

Då jag inte sökt lokal för alla humlor, men väl för sandhumla åkte jag till Kukkolaforsen (7342872, 1873343), där arten påträffats flera gånger. Jag anlände vid sjutiden på morgonen. Det duggregnade men upphörde efter någon timma. Aktiviteten bland humlorna syntes god. I särklass mest frekventerades mjölkört och strandveronika. Talrikast var rallarjordhumla och trädgårdshumla, men även hus-, ängs- och åkerhumlor fanns här.

Rallarjordhumla Kukkolaforsen 2010-07-26

Foto Stefan Lithner

Efter ett par timmar förflyttade jag mig till en kraftledningsgata någon kilometer söderut (7342103, 1873882). I en trädgård endast 100 meter från älven sågs en skogsgräsfjäril, och medan jag letade efter humlor ibland blommorna närmast älven passerade en grön flodtrollslända på c:a tre meters håll någon meter utanför strandens vegetationskant. Rallarjordhumlan var vanlig även här. Ängshumla fanns också.

Någon timma efter lunch befann jag mig några kilometer uppströms vid en helt liten by ungefär mitt för Ala-Kukkola som var märkt med namnskylden "Stranden" (7345112, 1872694). Här fanns en slåttervall med bl.a. mycket vit- men även en del rödklöver dessutom kantad med mjölkört och strandveronika. Här uppehöll sig ett femtontal näselfjäril och mängder med humlor. Talrikast syntes rallarjordhumlan vara, där antalet sannolikt var över 50 och kanske mycket större än så. Trädgårds- och ljus jordhumla var också talrika, om än inte lika talrika.

Ytterligare några nedslag gjorde jag på lokaler som såg spännande ut, men några ytterligare spännande insekter fann jag inte.

Vid 18-tiden började jag glida längs mindre vägar mellan Kukkola, Haparanda, Lapträsk, Orrträsk och Kalix i hopp om att stöta på någon mårdhund. En del av vägarna var endast två hjulspår med 1 – 2 dm hög vegetation på mittsträngen och en del gånger vågade jag inte fortsätta längre då jag var tveksam till om vägarna verkligen skulle gå att vända på. Vid omkring klockan 22 var jag åter i Kukkola. Omkring klockan 22.30 påbörjade jag i stort sett samma tur igen. Någon gång kring midnatt siktade jag ett djur som sannolikt var en rödräv.

27/7

Då jag omkring klockan 02.30 inte hade rönt någon framgång denna gång heller åkte jag ner till nämnda väg ner mot Seskarö och åkte på dessa vägar till omkring klockan 03.30. Även denna gång såg jag katt, men inget annat.

Vädret varierade mellan hällregn, moln utan nederbörd och solglimtar. Frammot klockan 09 tittade solen fram en stund. Jag gjorde då ett besök på en slåttervall vid Ytterbyn (7313758 , 1834460) söder om Kalix. Här fann jag endast någon vitfläckig guldvinge och några vanligare humlor såsom hus-, trädgårds-, ljus jord- och åkerhumlor.

Efter tips på Caféet i Övertorneå åkte jag tillbaka åt öster, mot Månsbyn och gjorde så småningom ett litet sök vid Månsbyn-Hopisberget (7326547, 1828423). Utfallet blev ungefär detsamma men med tillskott av en ängssnylthumla.

Nästa stopp blev på slåttermark intill en mindre väg väster om Kalixälven mot Bodeborg. Ortsbefolkningen kallade marken för Målsbäcken – Midlandet (7328536, 1824021). Här var antalet näselfjäril hyggligt, antalet vitfläckig guldvinge gott, hela tio stycken räknade jag in. Bland trädgårdshumlor rallarjordhumlor, åkerhumlor, ängshumlor och ljusa jordhumlor fann jag också en humla som jag på grund av storlek, proportioner (slank), rumpans färg och färgens utbredning på rumpan tyckte såg ut att vara en gräs- eller möjligen haghumla. Då jag inte visste att någon av dessa inte är kända såhär långt norrut fångade jag den inte för att titta ordentligt på den.

Då jag menade att jag borde göra ytterligare försök att hitta mårdhund och jag drog mig till minnes att jag på Artportalen läst om fynd nordost om Boden, norr om Boden och nordväst om Boden, bestämde jag mig för att köra längs vägar i dessa trakter under kommande natt. Jag åkte vid 16-tiden därför mot Råneå i hopp om att längs älven mellan Råneå och Niemisel hitta någon ytterligare grön flodtrollslända. Jag gjorde ett par strandhugg, men sol ville ej visa sig, och inte heller någon flodtrollslända.

Omkring klockan 22 började jag rulla åt söder från trakten av Niemisel. Jag hade knappt hunnit påbörja nattens sökande då jag ganska exakt klockan 22.30 rullade från Skogså mot Brobyn och Vibbyn. Jag hade endast omkring 800 meter kvar till trevägskorsningen Råneå - Boden - Skogså (7317949 , 1780102) då ett djur kom upp på vägen från diket ett stycke framför mig. Djuret sprang snett ifrån mig medan det korsade vägen. Ungefär mitt på vägen tittade djuret snett åt mitt håll. Jag såg då framför allt den ljusa färgen i ansiktet som omringar den svarta masken, men uppfattade även masken. Hela djurets uppenbarelse, färg, proportioner och sätt att springa talade genast om för mig att detta var en mårdhund. Även att djurets svans hade samma färg som dess rygg, vilket inte gäller för grävling, syntes väl. Djuret var snabbt över vägen och fortsatte raskt upp i skogen på norra sidan av vägen. Jag stannade och skickade ut ett SMS-larm om iakttagelsen. Därmed var nattens uppgift redan slutförd. Jag började rulla söderut. Något söder om Piteå stannade jag för natten.

28/7

Jag fortsatte färden åt söder. Via Sundsvall, Ånge, Östavall, Haverö, Ytterhogdal, Sveg åkte jag mot Funäsdalen. Då jag strax före 17:10 hade 30 km kvar till Funäsdalen fick jag i vitögat se ett djur på väg upp på körbanan från höger sida c:a fem meter ifrån mig. Jag tvärbromsade instinktivt. Under pågående inbromsning upptäcker jag att djuret var en brunbjörn. Storleken och proportioner indikerade att det rörde sig om en fjorårsunge. Djuret hann undan min kylare med mindre än en halv meter och var snabbt över vägen. Så snart jag bringat bilen till stopp sände jag ett SMS-larm om observationen.

Klockan 18.30 befann jag mig vid Helaxfjället just där stridsvagnshindren kommer ner till landsvägen (6942446, 1320211). Här uppges finnas goda möjligheter att hitta fjällvickerblåvinge. Någon sådan lyckades jag inte hitta. Däremot fann jag några ängsblåvingar, några brunfläckiga pärlemorfjärilar, två skogsgräsfjärilar, en vitfläckig guldvinge och några åkerhumlor här.

Då väderprognosen för morgondagen inte var gynnsam önskade jag söka fjällvickerblåvinge på ett par blomrika ängar uppe på Flateruet medan solen fortfarande sken. Jag åkte dit men fann inga fjärilar.

Övernattning företogs på vandrarhem i Mittåkläppen.

29/7

Kring vandrarhemmet fanns gott om åkerhumla och ängshumla. Väl uppe på Flateruets parkeringsplats gick jag mot Falkvålen under någon timmas tid, men återvände utan att ha sett någon insekt.

Jag for därefter upp till Vivallen (6944656, 1327195). Vädret var småfuktigt men i stormhattarna fanns gott om tjuvhumlor.

Tjuvhumla Vivallen 2010-07-29

Foto Stefan Lithner

Här fanns också åtminstone fem skogsgräsfjärilar, men ingen stormhattshumla.

Jag åkte sedan till Fjällnäs-Andersjöåfallet (6946365, 1315139) där det också fanns en del tjuvhumlor och någon enstaka skogsgräsfjäril men gott om åkerhumla. Jag for därefter till Helax stridsvagnshinder och letade tämligen vida efter stormhattshumla. Jag lyckades så småningom hitta två stycken, medan dikesrenarna intill innehöll mer än hundra åkerhumlor. Klockan hade hunnit bli omkring 17 då jag lämnade Funäsdalen. Mitt nästa stopp blev Sifferbo "Birdwatchers Skådar-Inn", liktydigt med Bror och Britta Wallbom som åter frikostigt bjöd på nattlogi. Dit anlände jag en stund efter klockan 21.

30/7

Denna dag körde jag hem.